

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN SÉBASTIEN CHIÈZE [MADRID]
24 JANUARI 1675
6965

Antwoord op Chièzes brieven van 29 augustus 1674 (**6953**) en 19 december 1674 (**6961**).

Samenvatting: Huygens wenst Chièze een gelukkig nieuwjaar. Hij betuigt zijn medeleven met Chièzes uitzichtloze situatie.

Door Chièze beantwoord op 28 februari 1675 (**6968**).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, pp. 651-653: afschrift (apograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 6965, pp. 359-360: samenvatting.

Namen: Archimedes [=Christiaan Huygens]; Philips Doublet (heer van Moggershill); Philips Doublet (IV); Christiaan Huygens; Constantijn Huygens jr.; Constantijn Huygens (IV); Lodewijk Huygens; Susanna Huygens; Marie-Claude de Lapie; Willem III.

Plaatsen: Holland; Messina; Spanje; Syracuse; Tubise.

Glossarium: *musicus* (muzikaal); *musique* (muziek).

Transcriptie

¹Copie.

À Monsieur Chièze.

À La Haye, ce 24e jour de l'an 1675.

Lequel je ²vous souhaite très-heureux et *prospero*, c'est à dire tout autre que n'ont esté les dernièrement passez et y est à dire, tout comblés de *reales de ocho*, et i est finalement à dire, qui vous donne matière de nous venir bientôt recevoir, notez, matière, car de nous penser payer de formes et formalitez *palabrinés*, gardez-vous de le hazarder. Il y a trop longtemps qu'on vous repaist de vent, et comme je pense vous l'avoir bien dit autresfois, et comme encor j'ay dit depuis peu au maistre, si c'estoit mon faict, je ne souffrirois pas de veoir outrer ma patience *tam indignis modis*, et je pense que, si on veut, il y a moyen d'en sortir assez bien. *At inter mortales quoque sunt qui proponant, est qui disponit*, et faict Le laisser faire *de Suo*, à Son gré.

Je n'i ose pas dire que j'ay bien reçu vostre lettre du 29e Aoust. Cela est honteux à qui se trouve en faute d'y avoir répondu. Ayes donc la bonté d'aggreer que *excidat ævo illa dies*, et venons à la dernière du 19e Décembre, par laquelle donc, puisque j'apprens que tous mes enfans sont morts ou malades en Espagne, qui, grâces à Dieu, se portent encor bien icy, il est temps que je vous informe en personne que pour moy aussi, je ne suis ny l'un, ny l'autre en Hollande, mais aussi ferme sur pied que du temps de la disgrâce de Tubise, où la prudence de mon conducteur s'avisa de me planter le cul sur la selle de poste pour essayer comment en temps et | 652 | lieu j'y ³pourrois fournir. Qu'il sache, pour sa peine, qu'encor aujourd'huy je le ferois sans difficulté. Je viens de la teste aux membres.

Mon aîné, mort chez vous, travaille icy à l'accoustumée à gagner sa belle vie et les ⁴bonnes grâces de son maistre. ⁵Archimède, peu en peine si c'est ⁶Syracuse qui périt ou Messine, pourveu que dame géométrie survive, est aussi mort, je croy, à tous autres qu'à vous, qui ne sçavez pas assez d'algèbre pour son entretien, soit actif ou passif, et je croy qu'il faudroit un fort pressoir ⁷pour tirer matières de compliment *ex illo pumice*.

-
1. <Copie> en naam geadresseerde autograaf.
 2. <vois>.
 3. <poirris>.
 4. <bonner>.
 5. <Archimède> autograaf.
 6. <Syracuse> autograaf.
 7. <poir>.

Interim musicè vivit, comme disoyent les anciens des libertins à leur et moy. Je me consente de tout, comme les bonnes nourices, pourveu que les enfans se portent bien, et ne pluerent point. *Si valent*, ⁸*bene est*. Le Drossart que vous prenez la peine d’advertir de sa maladie, est d’heure à heure en attente d’avoir sujet de m’appeller au baptesme de quelque créature *primogignenda*. Ceste sentinelle l’empesche mesme de paroistre icy aux Estats, qui sont assemblez. Pensez s’il est de loisir à s’amuser à vos chasteaus en ⁹Espagne, ou à s’informer de ce [que] y font *los residentillos*.

Moggershil, à l’heure que j’escriis, *dat pœnas* d’avoir esté par trop balladin en son bas aage. Je le trouvoy hier a[f]licté par les ¹⁰deux pieds enflez de quelque goutte, qui n’est pas son premier essay, car nous luy en avons veu d’autres atteintes, mais toutes légères et transitoires. On espère que celle-cy sera de mesme. Sa petite femme nourrit | 653 | un jeune fils de son laict, et j’en trouve bien. La bonne matrone supporte les allées et venues de son fascheuse mal avec une constance tousjours exemplaire.

Céans, je me recrée comme un fol avec le plus beau, le plus vif et le meilleur petit fils du monde, personne ne l’ayant encor ouy crier de ¹¹ses 10 ou 11 mois, ¹²*quod vescitur aurâ*. Dans ceste mesme maison la musique regne aussi souverainement que jamais en d’autres, à force de grandes collèges, *dove un embiado straordinario starebbe tal volta aspettando il gusto*. Dieu sçait, s’il luy viendroit. Ay-je bien satisfait pour tous mes morts et malades?

Il m’en reste encor bien dire, mais je ne veux pas vous accoquiner à attendre ces nouvelles domestiques *en silla del embiado*, les bras croisez. Venez-y veoir, s’il vous en faut d’avantage, et adieu avec la très-digne consort, que mes véritables rapports ont souvent fait souhaitre parmi nous.

Vertaling

Aan de heer Chièze.

Den Haag, 24 januari 1675.

Ik wens u een zeer gelukkig en ¹voorspoedig¹ nieuw jaar, dat wil zeggen, geheel anders dan de laatste zijn geweest en dat wil ook zeggen: vervuld van ²realen van acht,² en tenslotte wil dat zeggen: dat het u reden moge geven ons binnenkort weer te komen bezoeken, let wel: reden, want te denken ons te betalen met vormen en vormelijkheden ³in woorden,³ hoedt u zich ervoor dat te wagen. Reeds te lange tijd betaalt men u met lucht, en, zoals ik meen u vroeger duidelijk te hebben gezegd, en zoals ik onlangs tegen de ¹³meester heb herhaald: als het aan mij lag, zou ik niet toestaan dat mijn geduld ⁴op zulke onwaardige manieren⁴ zou worden beproefd, en ik denk dat het, als men wil, mogelijk is er tamelijk goed uit te komen. ⁵Maar al zijn er onder de mensen lieden die voorstellen doen, Hij is het die beschikt⁵ en men moet Hem in ⁶het Zijne⁶ laten doen wat Hij wil.

Ik durf niet te zeggen dat ik uw ¹⁴brief van 29 augustus [1674] goed heb ontvangen. Dat is beschamend voor degene die heeft verzuimd erop te antwoorden. Wees dus zo goed te aanvaarden dat ⁷die dag ontsnapt aan de tijd,⁷ en laat ons komen tot uw laatste ¹⁵brief van 19 december [1674], waaruit dus blijkt, aangezien ik verneem dat al mijn kinderen dood of ziek zijn in Spanje, maar die Gode zij dank hier nog gezond zijn, dat het tijd wordt u persoonlijk te informeren dat ik ook, wat mij betreft, in Holland het één noch het ander ben, maar nog even goed ter been als ten tijde van de ongelukkige gebeurtenis te Tubise, waar de wijsheid van mijn begeleider het waagde mij met mijn achterwerk op het zadel van een postpaard te planten om te proberen hoe

8. <beno>.

9. <Espagne> autograaf.

10. <deux> autograaf.

11. <ces>.

12. Vergilius, *Aeneis*, III, 339: ‘Quid puer Ascanius? Superatne et *vescitur aurâ*?’

13. Willem III.

14. Chièze aan Huygens, 29 augustus 1674 (6953).

15. Chièze aan Huygens, 19 december 1674 (6961).

lang en hoe ver ik dat zou kunnen volhouden; hij moge weten, tot zijn verdriet, dat ik heden nog hetzelfde zonder moeilijkheden zou doen. Ik ga nu van het hoofd naar de leden.

Mijn oudste ¹⁶zoon, volgens u overleden, werkt hier zoals gewoonlijk om goed zijn brood en ook de gunst van zijn ¹⁷meester te verdienen. ¹⁸Archimedes, die er weinig last van heeft of het nu Syracuse is of Messina dat ten onder gaat, mits Vrouw Meetkunde maar overleeft, is even dood, denk ik, voor alle anderen als voor u, die te weinig algebra kennen om zich met hem te onderhouden, actief of passief, en ik geloof dat er een sterke pers voor nodig is om iets van een vriendelijk woord ¹⁹uit die steenklomp¹ te halen. ²⁰Ondertussen leeft hij muzikaal,¹ zoals de oude vrijdenkers hunzelf en mij vertelden. Ik vind alles best, zoals goede bakers, als het de kinderen maar goed gaat en ze niet huilen. ²¹Als ze gezond zijn, is het goed.¹ De ²²drost, voor wie u de moeite neemt hem te waarschuwen tegen zijn ziekte, is van uur tot uur in afwachting van de aanleiding om mij op te roepen voor de ²³doop van een of andere ²⁴eerstgeborene.¹ Die wachtdienst verhindert hem zelfs om hier bij de Staten, die in vergadering zijn, te verschijnen. Denkt u zich eens in of hij tijd heeft zich te vermaken met uw luchtkastelen, of om te worden ingelicht over hetgeen ²⁵de bewoners¹ ervan doen.

[De heer Philips Doublet, heer van] Moggershill ¹doet boete,¹ op het tijdstip dat ik dit schrijf, voor zijn te clowneske gedrag op zijn jeugdige leeftijd. Ik trof hem gisteren aan met twee opgezette voeten van een of andere jicht, hetgeen niet de eerste aanval is, want wij hebben hem al vaker erdoor getroffen gezien, maar steeds in lichte mate en van voorbijgaande aard. Het is te hopen dat dat ook nu het geval zal zijn. Zijn ²⁶vrouwtje heeft een ²⁷zoontje aan de borst, en dat doet mij deugd. Die brave vrouw verdraagt het komen en gaan van zijn nare kwaal met een altijd bewonderenswaardige standvastigheid.

Intussen vermaak ik mij als een dwaas met de mooiste, de levendigste en de beste ²⁸kleinzoon ter wereld, die nog niemand in zijn tien of elf maanden ooit heeft horen huilen, ²⁹omdat hij met lucht wordt gevoed.¹ In datzelfde huis heerst de muziek even oppermachtig als ooit in andere, dankzij grote gezelschappen, ³⁰naar het genot waarvan een buitengewoon ambassadeur soms zou verlangen.¹ God weet of dat tot hem zal komen. Heb ik mij niet goed van mijn taak gekweten voor al mijn doden en zieken?

Er zou nog veel te zeggen zijn, maar ik wil u niet lastig vallen met het het ontvangen van huishoudelijke nieuwtjes ³¹in de zetel van de ambassadeur¹ met gekruiste armen. Komt u maar hier kijken als u er meer van wilt weten, en mijn groet [gaat] naar uw waarde ³²gezellin, die mijn oprechte belangstelling meermalen heeft doen wensen haar [eens] bij ons te hebben.

16. Constantijn Huygens jr.

17. Willem III.

18. Christiaan Huygens.

19. Lodewijk Huygens.

20. Toch zou het eerste kind van Lodewijk, Constantijn [V] Huygens, pas op 10 maart 1675 worden gedoopt.

21. Susanna Huygens.

22. Philips (IV) Doublet.

23. Constantijn [IV] Huygens, geboren 5 februari 1674, de eerste zoon van Huygens' zoon Constantijn Huygens jr.

24. Vergilius, *Aeneis*, III, 339: 'Wat [gebeurt er met] het kind Ascanius? Overleeft hij en wordt hij met lucht gevoed?'

25. Marie-Claude de Lapie.
